

Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw

Bos doet Leven

Uitgebreide bezwarennota

Ontwerp Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan 2.12_00185_00001

Bos- en woongebied “De Klinkaard”

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw (VBV) is verheugd dat de Vlaamse Regering de problematiek van het woonparkgebied in het Klinkaardbos in Kapellen ter harte neemt en zoekt naar constructieve oplossingen. Het huidige voorstel voldoet echter niet volgens de VBV omdat er nog steeds bos dreigt verloren te gaan voor de realisatie van woongebied. In deze bezwarennota licht de Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw haar uitgebreide bezwaren toe bij het hierboven vermelde ontwerp gewestelijk RUP.

1. Het Klinkaardbos is een cruciaal, ecologisch (zeer waardevol) natuurverbindingsgebied

Het Klinkaardbos is beschermd volgens het bosdecreet en het natuurdecreet. Het grenst aan een **habitatrictlijngebied** (Fort van Ertbrand) dat beschermd is door de Europese habitatrictlijn omwille van de **Meervleermuis (Myotis dascyneme, waardevol) en de Ingekorven vleermuis (Myotis emarginatus, zeer waardevol)**. Het Klinkaardbos is een cruciaal, en het enige resterende, verbindingsgebied tussen de Kalmthoutse Heide (natuurreservaat, VEN-gebied, Habitat- en vogelrichtlijngebied, beschermd landschap, ankerplaats, ...) en het Grote en Kleine Schietveld in Brasschaat (Habitat- en vogelrichtlijngebied, ankerplaats, ...) en dient dan ook behoed te worden van verkaveling. De **ecologische verbindingfunctie** van het Klinkaardbos wordt ook erkend in het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan en het provinciaal ruimtelijk structuurplan (Fortengordel als natuurverbindingsgebied) en in het ontheffingsdossier. Het gebied is als **VEN-waardig** gecatalogeerd. In het ontwerp van VEN 2^e fase wordt het gebied als **natuurverwevingsgebied** aangeduid.

De bestemmingswijziging laat nog steeds toe dat delen van het bosgebied mee worden opgenomen in een latere verkaveling. Dit is in strijd met de geest van het **voorkooprecht van de Vlaamse Overheid** voor het bosgebied, aangezien een toekomstige verkaveling de facto een aankoop door het Vlaamse Gewest onmogelijk maakt, door de meerwaarde die de grond krijgt na de goedkeuring van de verkavelingsaanvraag. De Inspectie van Financiën zal hoogstwaarschijnlijk nooit de toestemming geven dat het Vlaamse Gewest het bosgebied verwerft tegen de geldende verkavelingsprijzen.

De BWK (biologische waarderingskaart) geeft aan dat dit gebied **biologisch waardevol tot zeer waardevol** is, met potenties tot het realiseren van een structuurrijk waardevol loofbos en/of heidegebied. Het noordelijke deel van het projectgebied is aangeduid als

---

Geraardsbergsesteenweg 267
B-9090 GONTRODE (Melle) - Belgium
Tel: (+32)(0)9/264.90.50 – Fax: (+32)(0)9/264.90.92
e-mail: info@vbv.be - web: www.vbv.be

biologisch zeer waardevol omwille van het voorkomen van eikenbos. In het zuiden van de voorgestelde verkaveling komen er plaatselijk restanten van zuur mesofiel eikenbos voor. Het biotoopverlies wordt in het ontheffingsdossier ingeschat als -2 (matig negatief, naaldhoutbestanden) tot -3 (sterk negatief, naaldhoutbestanden met Struikheide en loofhoutbestanden), en dit op een schaal van +3 tot -3. De Ecosysteemkwetsbaarheidskaarten van het Instituut voor Natuurbehoud geven echter aan dat het gebied **kwetsbaar tot zeer kwetsbaar is voor ecotoopverlies, eutrofiëring en verzuring**. In het gebied komen o.a. Boomleeuwerik en Nachtzwaluw voor. Deze soorten zijn opgenomen in Bijlage I van de **Europese Vogelrichtlijn**, wat een verplichting inhoudt tot een maximale instandhouding van het leefgebied van deze soorten. In het Klinkaardbos vinden beide soorten hun territorium terug. Ze zijn echter gevoelig voor verstoring. Bij de realisatie van het woongebied zullen de Nachtzwaluw en de Boomleeuwerik dan ook hoogstwaarschijnlijk uit het gebied verdwijnen tengevolge van de verstoring, wat in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. Bovendien wordt hun leefgebied met minimum 4,74 ha ingekrompen!

Het omzetten van de voorkomende heidevegetaties is verboden volgens de **uitvoeringsbesluiten op het natuurdecreet (vegetatiewijzigingsverbod¹)**. De heide komt voornamelijk voor onder de vorm van gedegradeerde Struikheide en dat voornamelijk in de zone dichtst bij de Oude Galgenstraat. De zorgplicht (natuurdecreet art. 16) stelt dat de vergunningverlenende overheid vergunningen die vermijdbare schade aan de natuur teweegbrengen, dient te weigeren of voorwaarden dient op te leggen om schade aan bestaande natuurwaarden te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk is, te herstellen. Gezien het vegetatiewijzigingsverbod en de zorgplicht dienen de heidevegetaties dus uit het woongebied te worden geweerd.

Het gebied vormt een belangrijke schakel in de verbinding tussen de bosgebieden op het grondgebied van Kapellen (en verder richting Klein en Groot Schietveld te Brasschaat) en de Kalmthoutse Heide. Door de aanwezigheid van de woonparken in de omliggende bosgebieden is al een groot deel van de verbindingsfunctie verloren gegaan door **versnippering en barrièrevorming**. Hierdoor is migratie tussen de verschillende (bos)gebieden al sterk bemoeilijkt. Het realiseren van het woongebied zal de versnippering en barrièrevorming enkel nog meer in de hand werken, zoals o.m. bepaald in het aanvraagdossier voor een ontheffing van de m.e.r.-plicht voor een verkavelingsaanvraag in 2006 (p. 101): "*Een verdere verkaveling van de resterende bossen langs de Oude Galgenstraat zal niet alleen zorgen voor een verdere versnippering, maar ook bijdragen tot een versterking van de barrièrewerking door het aanbrengen van ondoordringbare omheiningen voor zoogdieren*". Dit is in strijd met het provinciaal en gemeentelijk structuurplan en het GNOP Kapellen, die verdere versnippering willen tegengaan. Het effect van het project op versnippering en barrièrevorming wordt in het ontheffingsdossier als gering (-1) tot matig negatief (-2) ingeschat, en dit op een schaal van +3 tot -3. Dit is echter een te positieve inschatting, de realistische impact van de realisatie van een verkaveling is matig negatief (-2) tot sterk negatief (-3). Deze sterke invloed is volgens VBV voldoende om dit woongebied volledig om te zetten in bosgebied.

Omwille van zijn strategische ligging en de hoge ecologische waarde is het Klinkaardbos in de **structuurvisie en het implementatieplan voor de noordelijke bosgordel rond Antwerpen** (Aeolus & VBV 2002) opgenomen als integraal te behouden en prioritair door de overheid aan te kopen. Hieronder wordt dit uitgebreider toegelicht (paragraaf 8).

De suggestie om geen hoge, ondoordringbare omheiningen te voorzien in de laatste 60 m van de verkaveling moet als een **totaal verbod op het gebruik van hoge,**

---

¹ Artikel 7, § 1, 5° van het Besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, 23/07/1998, B.S. 10/09/1998.

ondoordringbare omheiningen in de totale verkaveling worden ingeschreven in de stedenbouwkundige voorschriften. Dit moet over het gehele perceel gelden, en niet enkel aan de achterkant van de achterste 60 m. Zoniet wordt het perceel een echte val voor grote zoogdieren zoals reeën. Dergelijke omheiningen zijn de grootste bron van barrièrewerking in dergelijke verkavelingen. VBV suggereert om te verplichten de omheiningen uit natuurlijke materialen op te bouwen. We denken hierbij aan (eventueel doornige) struiken, hagen, houtkanten. Op deze manier wordt de verkaveling veel beter in het landschap geïntegreerd en daalt het barrière- en versnipperingseffect enorm, niet enkel voor grote zoogdieren, maar ook voor kleine zoogdieren, amfibieën, etc.

Om de impact op de vleermuizenpopulatie en vogels te beperken, dient bijkomende straatverlichting, maar ook het gebruik van buitenlicht en tuinverlichting in dit gebied worden vermeden.

2. Ontwerp RUP is in strijd met gemeentelijke en provinciale plannen en visies

Het **ontwerp BPA Oude Galgenstraat** (dossier KAP103) werd op 6 juni 2002 door het gemeentebestuur goedgekeurd. Dit BPA herbestemde het woonparkgebied tot bosgebied. Omwille van eisen rond de uitbetaling van planschade heeft het gemeentebestuur het goedkeuringsproces stilgelegd. Dit neemt niet weg dat het gemeentebestuur de beleids optie heeft vastgelegd om deze herbestemming door te voeren. Deze beleids optie werd herbevestigd in het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan, dat de opmaak van een gewestelijk RUP ter herbestemming van dit gebied vraagt. **We stellen vast dat dit ontwerp RUP in strijd is met de in het GRS vastgelegde beleidsintenties.**

Het **Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan (GNOP) Kapellen** (1996) voorziet het behoud van het Klinkaardbos en stelt dat *"een verdere bebouwing (verhoogt) de druk op omgeving en (verkleint) de kansen op natuurlijke stabilisering. Een verdere versnippering als gevolg van bebouwing dient daarom te worden tegengegaan."*

Het **Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Kapellen** werd op 20 juni 2005 definitief goedgekeurd door de gemeenteraad. Op 5 oktober 2005 werd de goedkeuring gepubliceerd in het Staatsblad. In het **bindende gedeelte** wordt het volgende relevante punt opgenomen (bindende bepalingen p. 3 – ruimtelijk-natuurlijke structuur): *"Het Fort van Ertbrand en omgeving worden geselecteerd als **ecologische verbinding tussen het Klinkaardbos en het Mastenbos.**"* Het realiseren van een woongebied is in strijd hiermee.

De **richtinggevende bepalingen** vermelden de volgende relevante bepalingen:

- Er wordt uitgegaan van **"duurzame ontwikkeling"** als een manier om te komen tot een goede ruimtelijke kwaliteit. Enkele aspecten met betrekking tot een duurzame ruimtelijke ontwikkeling zijn o.a. zuinig omgaan met de ruimte, aandacht voor de draagkracht van de ruimte, bescherming van natuur en open ruimte en aandacht voor een maatschappelijk en politiek draagvlak (richtinggevende bepalingen p. 7). Het is duidelijk dat **aan geen enkel van deze deelaspecten van een duurzame ruimtelijke ordening wordt voldaan** wanneer het voorgestelde woongebied wordt gerealiseerd: het bebouwen van dit gebied en de ermee gepaard gaande ontbossing overschrijdt de draagkracht van het bos en gaan in tegen de bescherming van de natuur en de open ruimte. Er is bovendien geen maatschappelijk en geen politiek (cfr. eerdere weigeringen verkavelingsaanvragen, cfr. Ontwerp BPA Oude Galgenstraat en GRS) draagvlak voor het realiseren van dit woongebied.

- **Ruimtelijke concepten voor de gewenste ruimtelijk-natuurlijke structuur**

- **Concept: Groene hart met Anti-tankkanaal als slagader**
(richtinggevende bepalingen p. 9): Het Klinkaardbos maakt, samen met het Mastenbos, het Wolvenbos, het domein Oude Gracht en het natuurreservaat Klein Schietveld het Groene Hart van Kapellen. *"De natuurlijke waarde van al deze gebieden staat centraal; ze moeten niet alleen gevrijwaard blijven van bebouwing."* Er wordt ook gestreefd naar het realiseren van **nieuwe ecologische verbindingen** tussen het Klinkaardbos en het grenspark "De Zoom", de omgeving van het Fort van Ertbrand, het domein "Den Uitlegger" en het gemeentelijk natuurreservaat "Het Rood". Het is duidelijk dat het **ontwerp RUP het uitwerken van de nieuwe ecologische verbindingen en het functioneren van het Groene hart blijft hypothekeren.**
  - **Concept: Open ruimte vrijwaren** (richtinggevende bepalingen p. 11)
"De gemeente opteert ervoor om de open ruimte maximaal te behouden. Zoals bepaald in het RSV worden daarom wonen en werken geconcentreerd in de kernen." Nieuwe bebouwing kan enkel worden toegestaan in functie van land- en tuinbouw, natuur of bos. **Volgens dit concept is het woongebied hier dus niet op zijn plaats, daar het zich in de resterende open ruimte bevindt.**
  - **Concept: Kernversterking** (richtinggevende bepalingen p. 12)
"Het wonen en werken moet gebundeld worden in de kernen van het buitengebied." *"Het gemeentelijk woonbeleid zal in de eerste plaats gericht worden op versterking van de kernen, op inbreiding op maat van de dorpen en op bestrijden van de verdere uitzaaiing van de bebouwing."* Dit **ontwerp RUP gaat loodrecht in tegen dit concept** en kan dus niet goedgekeurd worden. Bovendien heeft de hogere overheid bepaald dat er geen verdere groei van linten en verspreide bebouwing mag plaatsvinden (p. 13).
- **Ontwikkelingsperspectieven voor de deelruimte "Groene hart met Anti-tankkanaal"**
- De **visie** op de deelruimte "Groene hart met Anti-tankkanaal" stelt de natuurlijke waarden centraal en bevestigt het gebied als een belangrijke schakel in het VEN en IVON. De verschillende deelgebieden van deze deelruimte *"zijn met elkaar en met grote eenheden natuur buiten de gemeente verbonden. Deze relaties moeten behouden blijven en waar mogelijk versterkt worden."* (richtinggevende bepalingen p. 29). Het **ontwerp RUP staat het behoud en de verdere ontwikkeling van deze groene deelgebieden echter in de weg!**
  - **Concept: Ecologische verbindingen versterken de natuurlijke structuur** (richtinggevende bepalingen p. 30)
Dit concept stelt dat de natuurlijke structuur lokaal ondersteund kan worden door het inrichten van ecologische verbindingen. *"De gemeente suggereert aan het Vlaamse gewest dat de omgeving van het Fort van Ertbrand, het domein den Uitlegger en (grensoverschrijdend) de verbinding naar het grenspark de Zoom hiervoor in aanmerking worden genomen."* De realisatie van **het woongebied tast de natuurlijke structuur echter significant aan en hypothekeert de versterking van deze ecologische verbindingen.**
  - **Concept: Woonpark en golfterrein eveneens onderdelen van de natuurlijke structuur** (richtinggevende bepalingen p. 31)
"Ook het verkavelde bos en het golfterrein vormen nog onderdelen van de natuurlijke structuur. Door gerichte maatregelen die migratie doorheen het gebied bevorderen en de biologische waarde in stand houden, kunnen deze gebieden eveneens ingeschakeld worden in het ecologisch netwerk." Het is duidelijk dat verkaveld bos dergelijke potenties heeft, maar dit houdt in dat

men zeer strikt toeziet op het bosbehoud binnen de woonparkgebieden en dat alle vormen van barrière (omheiningen, lichtvervuiling, ...) verboden worden. **Deze louter theoretische potenties kunnen toegepast worden in reeds bestaande woonparken, maar kunnen een ontbossing door het voorliggende ontwerp RUP niet verantwoorden.** Het toepassen van dit concept houdt in dat alle omheiningen worden afgebroken en vervangen door natuurlijke en doordringbare afsluitingen (bvb. een struikengordel of houtkant). Ook alle gangbare praktijken van strooiselroof (door verwijderen van afgevallen bladeren, etc.), wekelijks maaien van de bosvegetatie, vergrassing en vertuining van de resterende bossnippers, illegale kappingen en dergelijke meer dienen strikt te worden verboden en te worden vervolgd indien die zich toch voordoen. **Het is duidelijk dat de realisatie van dit concept utopie is en dat de beste waarborg voor het behoud van het boscysteem het niet verkavelen van het Klinkaardbos is.**

○ **Ontwikkelingsperspectieven en mogelijke maatregelen**

(richtinggevende bepalingen p. 31 – 32)

In het GRS vinden we de volgende ontwikkelingsperspectieven en mogelijke maatregelen terug:

- Het **Klinkaardbos** (en aanliggende gebieden) wordt voorgesteld als **natuurverwevingsgebied**. Dit betekent dat natuur, bos en landbouw de hoofdfuncties zijn van het gebied. Alle andere functies (waaronder wonen) zijn ondergeschikt aan de hoofdfuncties bos, natuur en landbouw, en er kunnen randvoorwaarden worden opgelegd aan de ondergeschikte functies die bvb. de ecologische waarde kunnen verhogen. Het statuut natuurverwevingsgebied wordt door de Vlaamse Overheid vastgelegd in gewestelijke RUP's. Dit statuut wordt weliswaar vastgelegd in het resterende bosgebied, maar het hele bos zou moeten worden ingekleurd als natuurverwevingsgebied.
- **Behoud en versterking van het Klinkaardbos als ecologische verbinding** tussen het Anti-tankkanaal, Mastenbos en de Kalmthoutse Heide moet voorop staan. De gemeente heeft in het verleden reeds getracht hieraan tegemoet te komen met de opmaak van het BPA 'Oude Galgenstraat', waarin werd voorgesteld om de strook woonparkgebied langsheen de Oude Galgenstraat om te zetten naar bosgebied. De gemeente suggereert aan het Vlaamse gewest deze optie in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan uit te werken. **Maar het ontwerp RUP komt niet tegemoet aan deze gemeentelijke suggestie voor bosbehoud.**
- **Woonpark Kapellen integreren in de natuurlijke structuur** *"Het gebied mag niet meer uitbreiden ..."*, wat wel wordt voorgesteld in het huidige ontwerp.

Het is duidelijk dat het ontwerp RUP niet voldoet aan de vastgelegde ontwikkelingsperspectieven.

- Wonen is immers een ondergeschikte functie in natuurverwevingsgebieden. Dit houdt in dat bestaande woningen kunnen blijven, maar het **toestaan van de oprichting van nieuwe woningen is tegenstrijdig met de hoofdfunctie landbouw, natuur en bos.** Dit wordt bevestigd op p. 46 van het richtinggevend deel: *"Volgende elementen van de ruimtelijk-natuurlijke structuur worden als ruimtelijk kwetsbaar aanzien; in deze gebieden is de natuur hoofdfunctie, **nieuwe bebouwing zal niet toegestaan worden,***

voor bestaande, vergunde woningen kan enkel een strikte toepassing van het decreet:

- natuurverwevingsgebieden
- ecologische verbindingen
- natuurverbindingen
- natuurgebieden op gemeentelijk niveau"

Ook het **Ruimtelijke Structuurplan Vlaanderen** (richtinggevend deel, oude versie p. 387) stelt dat er in natuurverwevingsgebieden geen bijkomende bebouwing kan opgetrokken worden voor woonfunctie: "In natuurverwevingsgebieden is het beleid gericht op de ruimtelijke ondersteuning van de verweving tussen de functies natuur en landbouw, de functies natuur en bos of de functies natuur, landbouw en bos. (...) Dit betekent concreet het behoud en de versterking van:

- het niet-bebouwd karakter
  - het kenmerkend abiotisch milieu (reliëf, microreliëf en hydrografisch patroon)
  - het kenmerkend biotisch milieu
  - de kenmerkende ruimtelijke relaties tussen een waterloop en de omgevende vallei."
- Het toelaten van bebouwing van het bos brengt het **functioneren van het Klinkaardbos als ecologische verbinding in gevaar**.
  - Het **voorgestelde ontwerp RUP is de facto een uitbreiding van het woonpark Kapellenbos** en dus in strijd met de beleidsbeslissing om het woonpark niet meer verder te laten uitbreiden.

Uit het **informatieve gedeelte** van het GRS blijkt dat er een **gigantisch overschot aan bouwgronden** is in de gemeente Kapellen. Voor de periode 1992 – 2007 werd er een behoefte van 863 tot 993 woningen voorzien. Tussen 1992 en 1999 werden reeds 1001 woningen gebouwd. In 2000 waren er nog 840 bebouwbare kavels ter beschikking. Er is dus een **ruim overschot aan bouw kavels en het voorzien van bijkomend woongebied is allesbehalve nodig om aan de woningnood in Kapellen te voorzien**. (Woonbehoeftestudie IGEAN 2001)

- Het **Ruimtelijk Structuurplan van de Provincie Antwerpen** (RSPA) stelt dat verdere versnippering moet worden tegengegaan en het beleid gericht moet zijn op het behoud en de versterking van het ruimtelijk structurerende karakter, o.m. door een stevige ecologische samenhang te realiseren. Het voorgestelde RUP is hiermee tegenstrijdig, zoals te lezen in het dossier voor de ontheffing van de m.e.r.-plicht voor de verkaveling van het huidige woonparkgebied (2006, p. 70): "Verkaveling van de bosstrook langs de Oude Galgenstraat is strijdig met de doelstellingen in het GNOP Kapellen en het Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen, die een verdere versnippering van gebied willen tegengaan". Het RSPA erkent de ecologische waarde van de woonparken, maar stelt dat de barrièrewerking van de omheiningen in de woonparken moet worden beperkt.
- Er werden in het verleden reeds **verschillende verkavelingsaanvragen** voor dit gebied **geweigerd** omwille van het effect op het bos en de omgeving. Het is dan ook een daad van behoorlijk bestuur om **deze beleidsbeslissingen ook planologisch te verankeren d.m.v. het volledig inkleuren van het gebied als bosgebied**.

- De **structuurvisie en implementatieplan voor de noordelijke bosgordel rond Antwerpen** bepaalt dat de bestaande privé-bossen ten noorden van het Mastenbos dienen te worden aangekocht (eindrapport p. 243): *"Noordelijke van het Mastenbos (Franse Heide, Vanden Bossche, Krohnacker) dienen bossen eveneens te worden aangekocht. Zij vormen immers verbinding met het Mastenbos en de Kalmthoutse Heide (beide reeds toegankelijk)"* Daarnaast worden ook richtlijnen voor ecologische ontsnippering gegeven, onder andere (p. 244): *"Bestaande bosjes binnen het bebouwd gebied ter hoogte van Kapellenbos dienen maximaal behouden te worden. Zij vormen immers de stapstenen tussen de bossen van deze RBE (ruimtelijke bosenheid Franse Heide - Withoefse Heide - Klein Schietveld) en de Kalmthoutse Heide."* Ook de recreatie heeft baat bij het vrijwaren en aankopen van dit bosgebied (p. 244): *"Ten aanzien van andere toegankelijk bosgehelen heeft de Antitankgracht een belangrijke ontsnipperende functie. Langsheen de Antitankgracht wordt een zoekzone voor aankoop van bos voorzien. De zone Antitankgracht zelf is ecologische rustzone. Parallel aan de Antitankgracht kan via het toegankelijk bos verbinding gemaakt worden met het noordelijke en het zuidelijke deel van de Antitankgracht dat wel toegankelijk is."* De structuurvisie is opgemaakt in opdracht van het Vlaamse Gewest en het Antwerpse provinciebestuur.

- Bovendien weten we uit ervaring dat het bos ook in de niet-ontboste oppervlakte niet meer kan functioneren als bos doordat deze resterende oppervlakte aanzien en beheerd wordt als tuin (inclusief gazons, tennisterreinen, zwembaden, wekelijkse maaibeurt, verwijderen dood hout, etc.).
-
- *"Daarnaast (naast het direct biotoopverlies) is er ook een indirect biotoopverlies of een biotoopwijziging te verwachten in de resterende oppervlakten van de percelen (9,18 - 1,31 = 7,87 ha). Dit zal vooral het gevolg zijn van het gebruik van het perceel als woonkavel, door betreding, vertuining, etc. waarbij de natuurlijke vegetatie grotendeels kan of zal verloren gaan. Zowel de dennenbossen als de loofhoutbestanden in het projectgebied zijn kwetsbaar voor betreding. De kruidenondergroei zoals Struikheide, Bochtige Smele, Pijpenstrootje en de aanwezige bladmossen zullen bij een veelvuldige betreding verdwijnen. Natuurlijke verjonging van bomen en struiken wordt gehinderd doordat zaailingen niet voldoende tot ontwikkeling kunnen komen. Ook wordt verwacht dat de soortenrijke bosrand en de wegberm langs de Oude Galgenstraat over de volledige lengte ($\pm$ 900 m) verloren gaan of toch zeker in waarde zal afnemen door een afname van de soortenrijkdom (bv. door het aanbrengen van omheiningen en beplantingen)." "Zowel door het directe biotoopverlies als door de indirecte biotoopwijziging gaat een deel van het leefgebied voor vogels en andere diersoorten verloren of wordt het minder geschikt."* (p. 66 en p. 100)

3. Ongunstig advies voor latere eventuele verkavelingsaanvraag door het Bosbeheer

Volgens de dienstnota 2005/02 van 2 juni 2005 met betrekking tot de beoordeling van aanvragen tot ontheffing van het ontbossingsverbod, dient er in de betreffende bestemmingszone (woongebied) een **ongunstig advies** voor een verkavelingsaanvraag verleend te worden in één of meer van de volgende gevallen:

1. in habitatgebied
2. in vogelrichtlijngebied
3. zeldzame bostypes en/of Ferrarisbos

4. zeer waardevol gebied op de biologische waarderingskaart

5. het bos vormt een habitat conform bijlage I van de Europese richtlijn 97/62/EG tot aanpassing van de richtlijn 92/43/EEG

6. het bos een verbinding vormt tussen belangrijke natuur- en bosgebieden

7. het bos aansluit op een groene zone op het gewestplan en/of deel uitmaakt van de Gewenste Natuurlijke Structuur

8. het bos groter is dan 2 ha en het een belangrijke recreatieve functie heeft

9. het bos deel uitmaakt van een zoekzone voor bosuitbreiding.

Het is duidelijk dat aan de voorwaarden 6 (verbinding tussen Klein en Groot Schietveld te Brasschaat en de Kalmthoutse Heide) en 7 (aansluitend op bosgebied en aangeduid als verwevingsgebied in de Gewenste Natuur- en Bosstructuur én VEN-waardig en opgenomen in het ontwerp VEN 2e fase als natuurverwevingsgebied) voldaan is. Bovendien liggen de 2 noordelijkste percelen in een biologisch zeer waardevol gebied (voorwaarde 4). Er kan dan ook enkel een ongunstig advies verleend worden door het Bosbeheer. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw dan ook van oordeel dat het dan ook **onzinnig is deze zone als woongebied aan te duiden, aangezien er geen stedenbouwkundige vergunning voor de ontbossing kan worden verleend.**

4. Er is niet voldaan aan de m.e.r.-plicht

Indien het ontwerp RUP zou worden goedgekeurd, kan dit lijden tot een ontbossing van 4,74 ha. Ontbossingen van meer dan 3 ha zijn m.e.r.-plichtig en bijgevolg dient ook dit ontwerp RUP te worden vergezeld van een plan-MER, waarin de impact van de realisatie van het woongebied op het leefmilieu in de omgeving wordt ingeschat, waarin wordt nagegaan of deze schade vermijdbaar is en welke mitigerende maatregelen er dienen te worden genomen om de impact op het leefmilieu zoveel mogelijk te beperken.

Naar aanleiding van een vorige verkavelingsaanvraag voor het gebied werd een voorwaardelijk m.e.r.-ontheffingsbesluit (OHPR/0001) verleent. Deze ontheffing stelde de verkaveling voorwaardelijk vrij van de opmaak van een MER, maar deze ontheffing was gebaseerd op een verklaring dat ontbossing slechts 1,31 ha zal bedragen. Daarnaast vermeldde het ontheffingsbesluit heel wat voorwaarden:

1. *Duidelijk verkavelingsplan met milderende maatregelen*

2. Afstemming op het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Kapellen (juridisch-beleidsmatige toestand en randvoorwaarden m.b.t. de afbakening van de bosstructuur)

3. Afstemming op het ontwerp BPA (juridisch-beleidsmatige toestand en randvoorwaarden m.b.t. de afbakening van de bosstructuur)

4. Afstemming op gewestelijke ruimtelijke planningsinitiatieven m.b.t. de afbakening van de bosstructuur

5. *Duidelijke en eenduidige berekening van de ontbossing en compensatie, cumulatief met de 1^e verkavelingsaanvraag, met aanduiding van het direct en indirect waardevol ecotoopverlies*

6. Duidelijke en eenduidige berekening van het heideverlies en andere "verboden te wijziging vegetaties" volgens het natuurdecreet.

7. *Mogelijk compensatieplan in overleg met AMINAL*

8. *Aanduiding van de dreven*

9. *Concrete maatregelen om de bosrand te bewaren over de totale lengte*

10. *Concrete voorstellen voor opdeling (juridisch haalbare verankering) naar de "te bewaren boszone" nl. de achterste helft van de kavels en afstemming van de 2 verkavelingen*

11. Concrete afbakening van de bufferstrook van 200 m rond het Fort van Ertbrand zonder straatverlichting in die omgeving

12. *Specificaties zo weinig mogelijk lichthinder*

13. *Specifieke verkeersmilderende maatregelen*

14. Leveren van de elementen voor de watertoets (cfr. waterbuffering, -berging, infiltratiegrachten, e.d., ...) in overleg met de Afdeling Water van AMINAL

15. *De overige elementen eigen aan een verkavelingsaanvraag*

Dit ontwerp RUP voldoet niet aan de voorwaarden voor een m.e.r.-onthefing, dus dient er een plan-MER te worden toegevoegd bij het RUP.

5. Schending van bos- en natuurdecreet en decreet ruimtelijke ordening

Het **bosdecreet** en het **decreet ruimtelijke ordening** stellen dat ontbossing in Vlaanderen verboden is (bosdecreet art. 90 bis §1, decreet ruimtelijke ordening artikel 99, §1, 2°). In bepaalde uitzonderlijke gevallen kan ontbossing wel, mits er een stedenbouwkundige vergunning tot ontbossing of verkavelingsvergunning wordt verleend. Deze vergunningen kunnen slechts worden verleend als de aanvraag een boscompensatieplan bevatten.

De ontbossing gaat verder in tegen het **natuurdecreet** dat stelt dat "De Vlaamse regering alle nodige maatregelen (neemt) ter aanvulling van de bestaande regelgeving om over het gehele grondgebied van het Vlaamse Gewest de milieukwaliteit te vrijwaren die vereist is voor het behoud van de natuur en om het **standstill-beginsel** toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur" (natuurdecreet artikel 8). Om de kwantiteit van de natuur te behouden is een onmiddellijke compensatiebebossing in de onmiddellijke omgeving noodzakelijk. Het is echter duidelijk dat de kwaliteit van de natuur achteruitgaat: een compenserende bebossing heeft een aantal jaren nodig om een volwaardig boscosysteem te ontwikkelen. Bovendien stelt het natuurdecreet de zogenaamde **zorgplicht** in: "Iedereen die handelingen verricht of hiertoe de opdracht verleent, en die weet of redelijkerwijze kan vermoeden dat de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving daardoor kunnen worden vernietigd of ernstig geschaad, is verplicht om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijze van hem kunnen worden gevergd om de vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen" (natuurdecreet artikel 14). Art. 16 § 1 van het natuurdecreet **belast de overheden met de bewaking van de zorgplicht**: "Als voor een activiteit op grond van wetten, decreten of besluiten een vergunning of toestemming van de overheid, dan wel een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, draagt deze overheid er zorg voor door het opleggen van voorwaarden of het weigeren van de vergunning of toestemming dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan". **Op basis van bovenstaande artikels (stand-stillbeginsel en zorgplicht) kan het ontwerp RUP dus niet goedgekeurd worden.**

6. In strijd met Vlaamse beleidsopties

We verwijzen naar het **Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen** (RSV), waarin bepaald wordt dat "... het noodzakelijk (is) alle bestaande bossen te beschermen ..." (RSV, p. 384). Het Vlaamse Milieubeleidsplan (2003 – 2007) bevestigt dat bossen een belangrijke drager van het natuurlijk systeem en de biodiversiteit in Vlaanderen zijn en dus beschermd moeten worden (p. 169 en verder). Het **Vlaams Milieubeleidsplan** bevestigt de optie rond bosbehoud (zowel kwalitatief als kwantitatief) en bosuitbreiding (zowel in de ruimtelijke plannen als op het terrein) (p. 194). De huidige Vlaamse Regering heeft deze intenties bevestigd en stelt "We zorgen voor de aanleg van meer stadsbossen en speelbossen, ..." (**Vlaams Regeerakkoord**, p. 71). Dit ontwerp RUP gaat volledig in tegen deze Vlaamse beleidsintenties: het **Klinkaardbos maakt integraal deel uit van het stadsrandbos ten noorden van Antwerpen**. De structuurvisie voor de noordelijke bosgordel rond Antwerpen heeft het Klinkaardbos opgenomen als strategisch verbindingsgebied en een strategisch te vrijwaren en te verwerven bosgebied. Bovendien

heeft bosuitbreiding weinig zin als ondertussen her en der bestaande bossen worden gekapt en de bestaande bosstructuur wordt versnipperd.

In het **afbakeningsproces voor bos, natuur en landbouw** valt het gebied onder de volgende concepten:

17. Woonbossen als verbinding tussen bos- en natuurcomplexen

- *Deze gebieden worden gedifferentieerd als natuurverwevingsgebied. Het ruimtelijk beleid is gericht op het behoud van zowel de aanwezige natuur- en boswaarden als van de woonfunctie. Waar mogelijk wordt voldoende ruimte voorzien voor het realiseren van een ecologische basiskwaliteit die de verbindende functie mee ondersteunt.*
- *Het ruimtelijk beleid is gericht op het vrijwaren en kwalitatief versterken van de versnipperde natuur- en bosstructuren.*
- *Verspreid in het gebied kunnen belangrijke bestaande kastelen en/of kasteelparken liggen. De specifieke parkstructuur en vegetatiesamenstelling van de kasteelparken zijn belangrijke landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische te behouden elementen. Waar nodig wordt gestreefd naar een betere integratie van de parken met de omliggende bosbestanden.*
- *In het sterk verstedelijkte gebied ten noordoosten van Antwerpen zijn de natuur- en boswaarden in de woonparken verbindende elementen tussen de belangrijke bos- en natuurcomplexen van deze deelruimte. Door wonen, recreatie en infrastructuur zijn de ecologische en landschappelijke waarden aangetast.*

➔ **Aan de eerste twee punten van dit concept wordt niet tegemoet gekomen in dit ontwerp RUP: de aanwezige boswaarden worden niet behouden, noch gevrijwaard.**

18. Behoud en versterking van bestaande, multifunctionele boscomplexen

- *Her en der in deze deelruimte komen multifunctionele boscomplexen voor die in samenhang met de landschappelijke context behouden en versterkt moeten worden. Deze bossen worden gedifferentieerd als natuurverwevingsgebieden.*
- *Gebiedsgericht en in afweging met andere bosfuncties kunnen op bepaalde functies (natuur, landschap, cultuurhistorie, landbouw, bosbouw, recreatie, ...) accenten gelegd worden. Zo worden bijvoorbeeld ook de golfterreinen in dit concept opgenomen : halfopen landschap, verspreide bosjes, ecologische basiskwaliteit.*
- *Er wordt gestreefd naar een kwalitatieve versterking van de bosstructuur, gericht op een meer gevarieerde bosstructuur. Ecologisch waardevolle elementen worden behouden en versterkt.*
- *Bosuitbreidingsdoelstellingen worden gerealiseerd door de bestaande of historische complexen en patronen te versterken of te herstellen rekening houdend met de landschapsecologische en cultuurhistorische context.*
- *Verspreid in het gebied kunnen belangrijke bestaande kastelen en/of kasteelparken liggen. De specifieke parkstructuur en vegetatiesamenstelling van de kasteelparken zijn belangrijke landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische te behouden elementen. Waar nodig wordt gestreefd naar een betere integratie van de parken met de omliggende bosbestanden.*
- *De boscomplexen 18.1. Franse Heide - Mastenbos, 18.2. Wolvenbos en 18.4. complex Fort van Kapellen, Oude Gracht en Uitlegger zijn belangrijk als aaneengesloten bosgordel ten zuiden van Kalmthout. Deze bossen vormen belangrijke schakels in de ecologische verbinding tussen de Kalmthoutse Heide en de heideterreinen van het Klein Schietveld (16.1.)*

➔ **Het ontwerp RUP voldoet niet aan het eerste en derde deelconcept: het ecologisch waardevol Klinkaardbos heeft een grote potentie om uit te**

groeien tot een multifunctioneel boscomplex, maar wordt niet integraal behouden.

21. Forten en schansen

De verschillende functies worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd rekening houdend met het wettelijke kader (o.a. Habitatrictlijn) zodanig dat duurzame instandhouding en herstel van de soorten en habitats waarvoor deze domeinen werden aangemeld als Habitatrictlijngebieden mogelijk is.

-> Het is duidelijk dat **het voorgestelde woongebied een impact zal hebben op de vleermuizenpopulatie** in het Fort Ertbrand, en er dus niet wordt voldaan aan dit concept en aan de Europese habitatrictlijn.

Het ontwerp RUP voldoet dus niet aan de concepten die in de verkenningsnota voor de Antwerpse Gordel werden vastgelegd. Volgens deze concepten is het gebied opgenomen als **natuurverwevingsgebied**. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen bepaalt duidelijk dat er in natuurverwevingsgebieden geen bijkomende woningen mogen worden opgetrokken (richtinggevend deel, oude versie p. 387): *"In natuurverwevingsgebieden is het beleid gericht op de ruimtelijke ondersteuning van de verweving tussen de functies natuur en landbouw, de functies natuur en bos of de functies natuur, landbouw en bos. (...) Dit betekent concreet het behoud en de versterking van:*

- *het niet-bebouwd karakter*
- *het kenmerkend abiotisch milieu (reliëf, microreliëf en hydrografisch patroon)*
- *het kenmerkend biotisch milieu*
- *de kenmerkende ruimtelijke relaties tussen een waterloop en de omgevende vallei."*

7. Mitigerende maatregelen

Indien het ontwerp RUP toch zou worden goedgekeurd, dienen er in de stedenbouwkundige voorschriften mitigerende maatregelen te worden opgenomen, om de impact van de realisatie van het woongebied op de omgeving en het bos te verminderen. In het reeds vermelde m.e.r.-ontheffingsdossier staan een aantal interessante suggesties, maar de meeste van deze **mitigerende maatregelen vallen of staan met een strikte en correcte handhaving en het juridisch afdwingbaar** maken van deze maatregelen door ze op te nemen in de stedenbouwkundige voorschriften, verkavelingsakte, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Zo dient er een **verbod op het gebruik van kunstmatige, hoge en ondoordringbare omheiningen** te komen, maar dit verbod dient ook strikt te worden nageleefd. Om de Europees beschermde vleermuizenpopulatie zo min mogelijk te verstoren, dient er een **verbod op straat-, buiten- en tuinverlichting** te worden opgenomen in de stedenbouwkundige voorschriften. Er mag **niet meer bos geroid worden dan voorzien** in de stedenbouwkundige voorschriften en de stedenbouwkundige vergunning. De **kavels dienen te worden beperkt tot het woongebied** volgens het RUP, om het achterliggende bos te vrijwaren van vertuining. Tijdens de werken mag er geen grond gestort of materiaal gestockeerd worden in het bosgebied en de te behouden bosstroken, de aannemers niet meer bomen vellen dan nodig, machines de bodem niet meer verstoren dan nodig en de werken niet uitgevoerd worden in het broedseizoen.

Om de toegankelijkheid van het gebied te garanderen, dient het **toegankelijkheidsplan en -reglement** (zoals bepaald door het uitvoeringsbesluit bij het bosdecreet) integraal deel uit te maken van de verkavelingsvergunning.

In artikel 2 van de stedenbouwkundige voorschriften dienen een aantal tekstaanpassingen te gebeuren, om de impact van de realisatie van het woongebied op het Klinkaardbos te beperken:

- het aantal **kavels** woningen beperkt blijft tot 3 **kavels** woningen per hectare.
- de perceelsoppervlakte minimum-3500 m² bedraagt.

De laatste aanpassing is cruciaal om te vermijden dat de kavels ook delen van het bosgebied omvatten.

Opgemaakt door ir. Rik De Vreese voor de Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw op 10 februari 2009.

Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw
Geraardsbergsesteenweg 267
9090 Gontrode (Melle)
www.vbv.be
info@vbv.be